

Uit het zicht verdwenen?

Paus Franciscus bezoekt in Rome uitgetreden priesters en hun gezinnen

- ▶ Paus wil vergeten groep in Kerk teken van affectie geven
- ▶ Grote uitstroom vond plaats omstreeks 1970
- ▶ Kerk legt hen strenge voorwaarden op

Erik DE SMET

Onverwachts bracht paus Franciscus in Rome een bezoek aan zeven gezinnen van uitgetreden priesters. Niet toevallig koos hij voor zijn laatste bezoek in het kader van de zogeheten barmhartigheidsvrijdagen tijdens het Jaar van de Barmhartigheid een groep die het binnenkerkelijk lastig heeft. De paus wilde de gezinnen zijn affectie tonen en zonder grote verklaringen doorbrak hij daarmee een taboe.

In ons land worden uitgetreden priesters vanuit de bisdommen niet opgevolgd. Van 1969 tot 2009 bestond er wel een Adviesbureau voor Priesters en Religieuzen dat uitgetreden priesters sociaal en psychologisch bijstond, maar cijfers werden er blijkbaar niet bijgehouden. Traden sinds 1966 wereldwijd wellicht 150.000 priesters uit, in België zou het gaan om vijfduizend diocesane priesters en priesters-religieuzen.

De grootste uitstroom vond plaats in de jaren na het Tweede Vaticaanse Concilie. Seminaristen en jonge priesters hadden verwacht dat het concilie de celibaatsverplichting zou versoepelen. Toen dat niet bleek te ge-

beuren, traden velen uit om een huwelijk te kunnen aangaan. De jongste jaren gebeurt het zelden, al waren er het voorbije decennium nog uittredingen in de bisdommen Brugge en Hasselt.

„Het aantal priesters is dan ook fors gedaald,” zegt Kristof Struys, president van het seminarie Johannes XXIII in Leuven, „maar ook procentueel zijn er amper nog uittredingen. Hoe komt dat? Wellicht speelde bij een roeping en de keuze voor het priesterschap voorheen het cultuurchristendom een rol, al is het moeilijk daarover een waardeoordeel uit te spreken. Vroegere generaties traden in met een bepaald priesterprofiel en meer dan mijn generatie maakten zij ingrijpende ontwikkelingen mee in Kerk en samenleving.”

Ex-priester kun je nooit zijn, want een wijding kan nooit ongedaan worden gemaakt. Bij het uittreden verliest de gewijde wel zijn klerikale staat. Dat betekent dat hij niet langer priester-taken mag uitoefenen. Wat als de uitgetreden priester wil huwen en toch tot de kerkgemeenschap wil blijven behoren? Daartoe is een zogeheten dispensatie of ontheffing van zijn celibaatsverplichting vereist. Daarnaast kan de Kerk nog extra voorwaarden opleggen. Zo kan hij worden gevraagd te verhuizen uit zijn wijdingsbisdom, moet hij discreet blijven over zijn situatie, mag hij geen enkele liturgische functie uitoefenen, kan hij geen directeur zijn van een katholieke school en mag hij geen les geven aan een seminarie of theologische faculteit. Onder Johannes

Paulus II werden nog nauwelijks dispensaties verleend.

Een ander knelpunt is de bestaanszekerheid. Een pastoor die uittreedt, heeft geen recht op werkloosheidsvergoeding. Juridisch gezien is hij een ambtenaar en op zijn wedde wordt geen werkloosheidsbijdrage betaald. Hij moet dus zelf een baan zoeken. Wie geen baan vindt, raakt dan ook vaak in de problemen. In het verleden gebeurde het dat ex-priesters moesten aankloppen bij het OCMW. Dat wordt te-

Je kunt nooit ex-priester zijn, want een wijding is voor altijd

genwoordig echter voorkomen met een bijzondere regeling, zo verzekert ons de personeelsdienst van een Vlaams bisdom. Onder kardinaal Danneels groeide de praktijk dat uitgetreden priesters in een ander bisdom godsdienstles konden geven. Er zijn er natuurlijk ook die zich blijven engageren in parochie of bisdom.

„Elk verhaal is anders”, zegt Paul Kevers, gewijd in 1969 en docent aan meerdere seminaries. In 1986 trad hij uit als priester. „Onze bisschoppen zijn vriendelijk voor uitgetreden priesters,” meent hij, „maar in de Kerk verdwenen die uitgetreden priesters helaas uit beeld. De pauselijke geste toont alvast dat zij wel degelijk bestaan.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Leve Sinterklaas

” U bent gewoon in **KERK & leven** ernstige en gematigde standpunten te lezen, die steevast worden geschreven met grote zin voor nuance. Dat hoort natuurlijk zo in een christelijk weekblad. Deze week willen we echter voor één keer afwijken van die stelregel. U zal het ons moeten vergeven, maar vandaag is het standpunt recht voor de raap, zonder terughoudendheid. Het luidt namelijk, kort en krachtig, „leve Sinterklaas, weg met de Kerstman”.

Zo, dat moest er even uit en het lucht op. Aanvankelijk wilden we het nog iets scherper formuleren („Sinterklaas is een heer van stand, de Kerstman een foute tuinkabouter”), maar we konden ons net op tijd inhouden.

In andere bladen ging de discussie wekenlang over Zwarte Piet versus Roetpiet, maar op de redactie van **KERK & leven** staat de sint centraal. Een kleine rondvraag leert dat de voltallige redactie fan is van Sinterklaas, maar dat niemand sympathie heeft voor de Kerstman. De eerste wordt beschouwd als een mooie traditie, de tweede als een platte verkooptruc van een Amerikaanse frisdrankenproducent. De kans dat onze lezers er ook zo over denken, is aanzienlijk.

Heeft het iets te maken met het feit dat Sinterklaas oorspronkelijk Sint-Nicolaas was, een heilig verklaarde katholieke bisschop uit de derde eeuw? Mogelijks. Al is de sint al lang geen kerkelijke figuur meer, hij behoort toe aan alle kinderen die hun schoentje zetten. Die gewoonte bestaat volgens Wikipedia al minstens vijfhonderd jaar. Aanvankelijk stonden die schoenen in kerken en werd de opbrengst aan de armen gegeven. Een of twee eeuwen later stond de schoen in de huiskamer en kregen de kinderen speelgoed en lekkers. Een mooie traditie, die we moeten koesteren.

Nochtans zijn er mensen die opperen dat het niet netjes is om de kinderen iets wijs te maken. Dat is een onzinnige stelling die krachtig dient te worden bestreden. De jaren dat kinderen geloven in de sint zijn momenten van pure magie. De ontzuivering achteraf ruimt snel plaats voor de spannende wetenschap dat ze nu groot zijn en dat ze niets mogen verklappen aan hun kleine broertjes of zusjes.

In onze contreien droegen enkele mensen in het bijzonder bij tot onze huidige kijk op Sinterklaas. De negentiende-eeuwse onderwijzer Jan Schenkman is wellicht de bedenker van de hedendaagse sinterklaasfiguur. In zijn prentenboek *Sint-Nikolaas en zijn knecht* liet hij de goedheilig man over de daken lopen en cadeautjes door de schouw gooien. Heerlijk.

Halfweg de twintigste eeuw schreef Godfried Bomans prachtige sinterklaasverhalen, vol ironie. In 1945 schreef hij zelfs een heuse *Catechismus van Sint-Nicolaas*. Dat leverde pareltjes op, zoals: „Is Sinterklaas onfeilbaar? Sinterklaas is in suiker en speelgoed voorzeker onfeilbaar, doch daarbuiten kan en mag hij dwalen.” Of: „Staat Sinterklaas onder het gezag der bisschoppen? Op de begane grond is Sinterklaas onderworpen aan het gezag der bisschoppen, doch eenmaal op de daken beschouwt hij zich buiten het bereik van het episcopaat.”

In Vlaanderen kreeg Sinterklaas vooral een gezicht dankzij acteur Jan Decler, in de heerlijke televisieserie *Dag Sinterklaas* van scenarist Hugo Matthysen. Die uitzendingen hadden (en hebben) zo'n impact, dat mijn eigen kinderen niet spraken over sint en Piet, maar over sint, Piet en Bart Peeters.

Die Sinterklaas moeten we koesteren, in het belang van alle volgende generaties. De Kerstman, in Amerika Santa Claus genaamd, is daar maar een flauw en commercieel afkooksel van. Normaal pleit **KERK & leven** voor gastvrijheid, maar voor één keer maken we een uitzondering: stuur de Kerstman terug naar Amerika. We hopen in elk geval dat u gisteren een heerlijke Sinterklaas mocht beleven.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

Paus Franciscus is in Rome te gast in het gezin van een uitgetreden priester. © KNA-Bild